

بررسی جشن باستانی نوروز و انعکاس آن در هنر دوران هخامنشی و ساسانی

دکتر مهتاب مبینی^۱، زهره منصورجاه^۲

۱. استادیار گروه هنر، دانشگاه پیام نور، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته پژوهش هنر دانشگاه پیام نور، تهران شرق

چکیده

فرهنگ ایران با سابقه چند هزار ساله و هنر این سرزمین که سابقه‌ای همپا با فرهنگ آن دارد توانسته‌اند در کنار هم به خلق آثاری شگفت‌انگیز و متحیرانه دست بزنند که چشمان هر بیننده‌ای را به خود خیره سازند. جشن‌های ملی که از عناصر اصلی فرهنگ هر کشوری به‌شمار می‌آیند، در ایران دارای اهمیتی بایسته و خاص هستند؛ و ایرانیان نیز همواره به برگزاری این جشن‌ها همت ویژه‌ای مبذول داشته‌اند. در این میان، هنرمندان ایرانی با حکاکی کردن این مراسم خاص و جالب‌توجه بر روی سنگ توانسته‌اند هم در به یاد ماندن این آداب و رسوم سهم به‌سزایی داشته‌باشند و با بازنمایی آن برای نسل‌های آینده در برپایی این جشن‌ها در سال‌های آتی قدمی مفید بردارند و هم هنر بی‌مانند خود را به جهانیان بنمایانند و دریابند که چگونه هنر ایران زمین توانسته است این آداب و رسوم قدیمی خود، به‌ویژه جشن‌های ملی باشکوه و با عظمت را به دیگر ملت‌ها نشان دهد. پژوهش حاضر بر آن است تا در حد توان به جشن باستانی نوروز و انعکاس آن بر هنر همان دوره بپردازد و سعی کرده تا اهمیت حفظ و نگهداری آداب و رسوم اصیل و غنی خود را به نسل جوان خاطر نشان کند و بگوید که با پایبندی در به‌اجرا درآوردن این جشن باشکوه، کهن و ریشه‌دار خود، در پربار کردن هرچه بیشتر این فرهنگ اصیل همت‌بگمارد و در پاسداری از آن بکوشد. همچنین بتواند قدمی‌اندک در راه اعتلای هرچه بیشتر این جشن‌های ملی میهنی و هنر این مرز و بوم بردارد.

واژگان کلیدی: جشن‌های باستان، هنر، دوره‌های باستان، هخامنشی، ساسانی

۱. مقدمه

ایرانیان باستان مانند دیگر ابناء بشر از زمانی که متوجه حساب زمان و شمار روزها شدند به اهمیت زمان پی بردند. آنان دریافتند بعضی از رویدادها و اتفاقات ممکن است یک بار در طول عمر هر فرد رخ بنماید یا اینکه به‌صورت سالانه و دوره‌ای صورت‌پذیرد. بنابراین به این فکر افتادند تا روزهای مهم در زندگی را گرامی بدارند و در این گرامیداشت زمان، روزها و سالها، مراسم و آیین‌هایی را برپا کنند. بدین‌ترتیب بشر در هر زمانی به بزرگداشت این روزهای خاص پرداخته و با تمایز قائل شدن میان این روزها و روزهای عادی دیگر مراسمی برگزار کرد که متناسب با تغییر فصل‌ها و مناسبت‌های کشاورزی و دینی و یا اجتماعی آیینی به اجرا درمی‌آمده است. با برگزاری این مراسم و آیین‌ها، زندگی انسان‌ها در ابعاد اجتماعی، دینی و... معنا یافت و حسی از اتحاد و همبستگی در جامعه بشری پدید آمد. و چون نگاهداشت این روزها شامل مناسبت‌های دینی و اجتماعی و فصلی بوده است و مردم برگزاری این مراسم را با شادمانی و شادخواری به انجام می‌رساندند، از اینرو به آن مراسم جشن می‌گفتند. ازسوی دیگر برگزاری این جشن‌ها و به‌ویژه جشن نوروز باعث شده تا انسان‌ها با ارائه هنر خود در زمینه‌های گوناگون در هرچه زیباتر برگزارشدن آنها همت بگمارند و مهمتر از آن اینکه در ثبت و ضبط این جشن‌ها و انتقال آن از طریق خلق آثار